

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Правове забезпечення логістики»
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Логістика

**За темою № 5 - Правове забезпечення діяльності залізничного
транспорту.**

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол
від 31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст
вищої категорії, викладач-методист Хиль Л.П.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін, викладач
вищої категорії, викладач-методист Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат
політологічних наук Матета О.А.
2. Декан факультету права, гуманітарних і соціальних наук Кременчуцького
національного університету імені Михайла Остроградського доктор
педагогічних наук, професор Поясок Т.Б.

План лекції:

1. Структура системи, склад та види перевезень залізничним транспортом
2. Види перевезень
3. Повноваження суб'єктів управління залізничним транспортом
4. Правові основи діяльності залізничного транспорту
5. Основи організації перевезень на залізничному транспорті
6. Особливості договору перевезення вантажу залізницею
7. Особливості договору перевезення пасажирів залізничним транспортом
8. Правовий статус пасажирів

Рекомендована література:

Основна література:

1. Корнеєв Ю. В. Транспортне право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 168 с.
2. Гаєвець М.В. Транспортне право: Навч. посіб. / М.В.Гаєвець, І.В.Горіславська, Ю.С. Канарик, Л.О. Панькова, Н.А. Поліно, О.П. Світличний – К.; ЦП «КОМПРИНТ», 2015. – 368 с.

Допоміжна література:

3. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України: підручник /І.В Булгакова, О.В Клепікова. - К.: Прецедент, 2011. – 344 с.
4. Водний кодекс України від 06.06.1995р. №213/95 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
5. Воздушные перевозки: Нормативные акты. Комментарии и рекомендации. Судебная практика. Образцы документов / автор-составитель Б.Л. Елисеев. – 464 с. (Серия «Юридические справочники»).
6. Гіжевський В.К., Демський Е.Ф., Мілашевич А.В. Транспортне право України, підручник [для студ. юрид. спец. вищих нвч. закладів] - К.: Атіка, 2012. 2-ге вид., допов. і переробл. – 330 с.
7. Господарський кодекс України від від 16.01.2003 №436-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів. - Міжнародний документ від 30.09.1957р. (Женева) (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
9. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 №2344-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
10. Закон України «Про залізничний транспорт» від 04.07.1996 № 273/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

11. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 №1775-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
12. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 01.07.2004 №1961-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
13. Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів» від 06.04.2000 №1644-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
14. Закон України «Про стандартизацію» від 17.05.2001 №2408-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
15. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 №85/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
16. Закон України «Про транзит вантажів» від 20.10.1999 №1172-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
17. Закон України «Про транспорт» від 10.11.1994 № 232/94-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
18. Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 01.07.2004 №1955-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
19. Кодекс торговельного мореплавства України від від 23.05.1995 №176/95-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
20. Конвенция для унификации некоторых правил, касающихся международных воздушных перевозок, Варшава, 12.10.1929г. (с учетом изменений внесенных Протоколом от 28.09.1955г., Гаага). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aerolan.com.ua/publ/35-1-0-55>.
21. Конвенції про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень 1999р. - Міжнародний документ від 28.05.1999 // Офіційний вісник України від 15.05.2009 - 2009р., № 33, / №100, 2008, ст.3295 /, стор. 169, ст.1163, код кту 46552/2009.
22. Конвенція ООН по зобов'язанню операторів транспортних терміналів в міжнародній торгівлі. – Міжнародний документ від 1991р. (Відень). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
23. Конвенція ООН про міжнародні мультимодальні перевезення вантажів. – Міжнародний документ від 1980р. (Женева). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
24. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів. – Міжнародний документ від 19.05.1956р. (ратифіковане СРСР 1

серпня 1986р.). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

25. Конвенція про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів і багажу. – Міжнародний документ від 09.10.1997р. (ратифікована Україною законом №581 – XIV від 08.04.1999р.). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

26. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944р. - Міжнародний документ від 07.12.1944 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

27. Конституція України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

28. Левковець П.Р., Марунчик В.С. Міжнародні перевезення і транспортне право: Навчальний посібник. – 3-тє вид., випр. та доп. – К.: Арістей, 2005. – 292 с.

29. Митний кодекс України від 12.12.1991 №1970-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

30. Повітряний кодекс України від від 04.05.1993 №3167-XII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

31. Татарчук І.В. Транспортне право України. ТОВ «Центр учбової літератури», 2016, 304 с.

32. Транспортне право України: підручник для студентів ВНЗ / М.Л.Шелухін, О.І.Антонюк, В.О.Вишнівецька та ін.; за ред. М.Л.Шелухіна. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 896 с.

33. Угода про принципи формування спільного транспортного простору і взаємодії держав–учасниць співдружності незалежних держав у галузі транспортної політики. Міжнародний документ від 09.10.1997р. (ратифікована Україною законом № 1126-XIV від 06.10.1999р.). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

34. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

35. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

1. Структура системи, склад та види перевезень залізничним транспортом

Вперше у світі залізниці з'явилися на початку XIX століття у зв'язку з розвитком великої промисловості. У 1821 р. відкривається І англійська залізниця, а 27 вересня 1825 року в Англії відкрит рух на лінії Стоктон - Дарлінгтон довжиною 56 км. У 1832 році у Франції з'явилася перша залізниця між Ліоном і Сент Ет'єном довжиною 58 км., а 09.10.1836 р.

відкрилась перша залізниця у Росії (Петербург - Царське Село - Павловськ). 04.11.1861 р. вперше по українській землі проїхав пасажирський поїзд “Ярослав” з Відня до Львова. Першими залізницями в Україні стали Балаклавська Залізниця (1855 р.), Перемишль - Львів (1861 р.) на заході та Одеса - Балта (1865 р.) на півдні країни. Вже з 1868 р. почали будуватися багато інших залізниць.

Переваги залізничного транспорту наступні:

- найбільша пристосованість до масових перевезень пасажирів;
- висока пропускна і провізна спроможність ліній;
- регулярність перевезень незалежно від кліматичних умов, пори року і часу доби (вдень і вночі);
- високий рівень безпеки руху;
- більш низький рівень заподіяної шкоди навколишньому природному середовищу;

Недоліки залізничного транспорту наступні:

- висока вартість споруд, пристроїв, рухомого складу при повільній віддачі капітальних вкладень (великий строк окупності - 6-10 років);
- велика металомісткість (більше 150 т на 1 км колії).

Згідно ч. 1 ст. 2 Закону України “Про Залізничний транспорт” - Залізничний транспорт є однією з важливих базових галузей економіки України, забезпечує її внутрішні та зовнішні транспортно-економічні зв'язки і потреби населення у перевезеннях.

Український Залізничний транспорт - потужна транспортна система на долю якої припадає основна маса перевезень. По вантажообігу виконує близько 70%, а по пасажирообороту - 50-70% загального обсягу перевезень.

Згідно ч. 1 ст. 1 Закону України “Про Залізничний транспорт”, Залізничний транспорт - виробничо-технологічний комплекс підприємств залізничного транспорту, призначений для забезпечення потреб суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності тощо. Порівнюємо з визначенням транспорту. Бачимо, що практично ці визначення тотожні. Крім залізничного транспорту загального користування існує промисловий залізничний транспорт. Згідно ч. 11 ст. 1 Закону України “Про Залізничний транспорт”, промисловий залізничний транспорт - транспортно-технологічний комплекс, який забезпечує системне переміщення вантажів у процесі виробництва (між виробництвами, виробничими циклами, окремими операціями або підприємствами в цілому) та взаємодію із залізничним транспортом загального користування і не належить до нього.

Залізничний транспорт загального користування та промисловий залізничний транспорт складають систему Залізничного транспорту.

До складу Залізничного транспорту входять (див. ст. 22 Закону України “Про транспорт”). Наприклад:

- заводи по ремонту рухомого складу - 16

- депо - 105 (57 - локомотивних, 48 - ваг.)
- магістральні електровози - 1900
- магістральні тепловози - 1350
- електропоїзди - 1500
- дизель-поїзди - 400
- пасажирські вагони - 10000
- вантажні вагони - 208000
- контейнерні термінали - 300
- вокзалів пасажирських - 129

На залізничному транспорті працює понад 390 тис. осіб, що становить 2 % усього працюючого населення.

Згідно ч. 10 ст. 1 Закону України “Про Залізничний транспорт”, **Транспортні засоби** - залізничний рухомий склад (вагони всіх видів, локомотиви, моторейковий транспорт) і контейнери.

2. Види перевезень

1. Вантажні (вантажів і вантажобагажів).
2. Пасажирські (пасажирів, багажу, вантажобагажу і пошти).
 - 2.1. Залежно від відстані слідування.
 - А) Міського сполучення (великі міста та їх агломерації).
 - Б) Приміського сполучення.
 - В) Регіонального сполучення (у прямому та міському сполученні).
 - 2.2. Залежно від швидкості.
 - А) Пасажирські (маршрутна - менше 50 км / год., мах - 140 км / год).
 - Б) Швидкі (70 - 140 км / год.).
 - В) Швидкісні (70 - 200 км / год.).
 - Г) Високошвидкісні (понад 200 км / год.).
 - 2.3. Залежно від часу.
 - А) Денні поїзди (I-III клас).
 1. Interciti + (швидкісний, 90 - 200 км / год, I-II клас).
 2. Interciti (швидкісний, 80 - 160 км / год, I-II клас).
 3. Регіональний експрес (швидкісний, 70 - 140 км / год, I-II клас).
 4. Регіональний поїзд (швидкий, 50 - 120 км / год, II-III клас).
 5. Приміський поїзд.
 6. Міський поїзд.
 - Б) Нічні поїзди (П., К., СВ.).
 1. Нічний експрес (швидкісний, 70 - 200 км / год, К., СВ.).
 2. Нічний швидкий (50 - 140 км / год, П., К., СВ.).
 3. Нічний пасажирський (50 - 140 км / год, П., К., СВ.).

3. Повноваження суб'єктів управління залізничним транспортом

Основою організаційної діяльності Залізничного транспорту є державне управління:

1. Кабінет Міністрів України (далі КМУ) (див. ч. 1-3 ст. 4 Закону України “Про Залізничний транспорт”) - очолює ієрархічну структуру

державного управління Залізничним транспортом.

2. Міністерство інфраструктури України (див. ч. 2-3 ст. 4 Закону України “Про Залізничний транспорт”, Указ Президента «Про Положення про Міністерство інфраструктури України» № 581 від 12.05.2011 р., Постанову КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України» № 460, від 30.06.2015 р.).

3. ПАТ «Укрзалізниця» (див. ч. 5-6 ст. 4 Закону України “Про Залізничний транспорт”, Закон України «Про особливості утворення ПАТ залізничного транспорту загального користування» № 4442 від 23.02.2012 р.) - орган управління Залізничним транспортом загального користування в складі Міністерства інфраструктури України. Укрзалізницю очолює Генеральний директор, який призначається КМУ. Має першого заступника та заступників, які призначаються КМУ за поданням міністра інфраструктури. В складі Укрзалізниці 16 головних управлінь і 7 управлінь, створена Рада Укрзалізниці. Положення про Укрзалізницю включає наступні пункти: основні завдання; відповідно до покладених на неї завдань; має право.

4. Залізниця (див. ч. 2 ст. 1 та ч. 2-3 ст. 4 Закону України “Про Залізничний транспорт”) - основна організаційна ланка на залізничному транспорті.

4.1. Донецька (Донецьк).

4.2. Львівська (Львів).

4.3. Одеська (Одеса).

4.4. Придніпровська (Дніпропетровськ).

4.5. Південна (Харків).

4.6. Південно-Західна (Київ).

5. Дирекція залізничних перевезень - є відособленим підрозділом залізниці з державною формою власності і не є Юридичною Особою. Основні функції:

А). Здійснює і організовує процес перевезень.

Б). Організовує і забезпечує рух поїздів за графіком.

6. Станції (див. Наказ Укрзалізниці. Загальне Положення про залізничну станцію. № 1041-ЦЗ від 30.12.2004 р.). Станом на січень 2012 р. - 1340 шт.

6.1. Пасажирські - 300 шт.

6.2. Вантажні - 300 шт.

6.3. Сортивальні - 50 шт.

6.4. Дільнічі - 90 шт.

6.5. Проміжні - 1150 шт.

4. Правові основи діяльності залізничного транспорту

Залізничне транспортне право є однією з складових Транспортного права - це правовий інститут Транспортного права.

Законодавство про Залізничний транспорт (див. ч. 1 ст. 3 Закону України “Про Залізничний транспорт”).

Правове регулювання діяльності Залізничного транспорту здійснюється за допомогою правових норм, що містяться в наступних нормативно-правових актах:

1. Закони України.

1.1. “Про транспорт” (10.11.1994 р).

Загальні положення про транспорт.

Знайомо нам: ст. 22 “Залізничний транспорт і його склад”; ст. 23 “Землі залізничного транспорту”.

1.2. “Про Залізничний транспорт” (04.07.1996 р.)

Структура закону

I розділ - Загальні положення (ст. 1-7).

II розділ - Основні економічні та фінансові засади діяльності залізничного транспорту (ст. 8-10).

III розділ - Безпека руху, охорона вантажів та об’єктів на залізничному транспорті, організація його роботи в умовах надзвичайних обставин (ст. 11-14).

IV розділ - Трудові відносини і дисципліна працівників залізничного транспорту (ст. 15-17).

V розділ - Транспортне забезпечення зовнішньоекономічних зв’язків України та взаємодія з іншими видами транспорту (ст. 18-21).

VI розділ - Права, обов’язки та відповідальність на залізничному транспорті (ст. 22-26).

VII розділ - Заключні положення (ст. 27).

1.3. «Про особливості утворення ПАТ залізничного транспорту загального користування» № 4442 від 23.02.2012 р).

Структура закону

I розділ - Загальні положення (ст. 1).

II розділ - Особливості утворення і функціонування (ст. 2-4).

III розділ - Перехідні і прикінцеві положення.

2. Статут залізниць України. (далі Статут ЗУ). Постанова КМУ "Про затвердження Статуту залізниць України". № 457 від 06.04.1998 р.

Структура Статуту

I розділ - Загальні положення (ст. 1-6).

II розділ - Вантажне господарство. Пристрої для обслуговування пасажирів (ст. 7-16).

III розділ - Планування та організація перевезення вантажів (ст. 17-63).

IV розділ - Залізничні під’зні колії (ст. 64-78).

V розділ - Перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні за участю залізниць та інших видів транспорту (ст. 79-99).

VI розділ - Перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу і пошти (ст. 100-104).

VII розділ - Відповідальність залізниць, вантажовідправників, вантажоодержувачів і пасажирів. Акти, претензії, позови. (ст. 105-137).

3. Постанови КМУ

- 3.1. Про затвердження Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту України. № 262 від 29.02.1996 р. - встановлює завдання, права і обов'язки Укрзалізниці.
- 3.2. Про порядок обслуговування громадян ЗТ. № 252 від 19.03.1997 р. - визначає загальні умови обслуговування громадян, які здійснюють поїздки та перевозять багаж і вантажобагаж залізничним транспортом.
- 3.3. Про Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту. № 55 від 26.01.1993 р.
- 3.4. Про утворення ПАТ «Українська залізниця» № 200 від 25.06.2014 р.)

4. Накази Мінінфраструктури

- 4.1. Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України. № 1196 від 27.12.2006 р.
- 4.2. Правила перевезення вантажу. 21.09.1965 р.
- 4.3. Про затвердження окремих розділів Правил перевезення вантажів. (їх 29)
№ 644 від 21.11.2000 р.
- 4.4. Правила оформлення перевізних документів (ст. 6, 23, 24 Статуту ЗУ).
№ 644 від 21.11.2000 р.
- 4.5. Правила обслуговування залізничних під'їзних колій. (ст. 12, 64-67 Статуту ЗУ).
№ 644 від 21.11.2000 р.
- 4.6. Правила заявлення та розгляду претензій. (ст. 130-137 Статуту ЗУ).
№ 334 від 28.05.2002 р.
- 4.7. Правила складання актів. (ст. 129 Статуту ЗУ).
№ 334 від 28.05.2002 р.
- 4.8. Правила перевезення вантажів у прямому змішаному залізнично-водному сполученні. (ст. 79-99 Статуту ЗУ).
№ 334 від 28.05.2002 р.
- 4.9. Про проїзд іноземних громадян залізничним транспортом у внутрішньодержавному сполученні. № 182 від 11.05.1998 р.
- 4.10. Про затвердження Збірника тарифів на перевезення вантажів ЗТ у межах України та пов'язані з ними послуги та Коефіцієнтів, що застосовуються до Збірника тарифів на перевезення вантажів ЗТ у межах України та пов'язані з ними послуги. № 317 від 26.03.2009 р.
- 4.11. Про встановлення Тарифів на перевезення пасажирів, багажу та вантажобагажу ЗТ у міжнародному аполученні. № 306 від 19.03.2008 р.

5. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ) від 09.05.1980 р. Україна приєдналася 05.06.2003 р. (із застереженнями).

5. Основи організації перевезень на залізничному транспорті (див. ст. 8 Закону України “Про Залізничний транспорт”)

Перевезення вантажів, пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом організовуються на договірних засадах. Форма

договору про організацію перевезень вантажу встановлюється Правилами (ст. 17 Статуту ЗУ).

Правила перевезення пасажирів та Правила перевезення вантажів на підставі Статуту ЗУ затверджує Мінінфраструктури.

Для забезпечення виконання договірних зобов'язань здійснюється перспективне та поточне планування перевезень.

- **Пряме залізничне сполучення** - перевезення вантажів і пасажирів у межах 2-х і більше залізниць України (див. ч. 3 ст. 1 Закону України “Про Залізничний транспорт”).

- **Пряме змішане сполучення** - перевезення, що здійснюються залізницями разом з іншими видами транспорту за єдиним транспортним документом, складеним на весь шлях (див. ч. 4 ст. 1 Закону України “Про Залізничний транспорт”). Порівнюємо з ч. 1 ст. 913 ЦКУ.

- **Вантаж, багаж, вантажобагаж** (див. ч. 7-10 ст. 1 Закону України “Про Залізничний транспорт”).

- **Багаж (вантажобагаж) легковаговий** - предмети (речі), об'єм 1 кг ваги якого перевищує 8000 см куб. До них належать мітли, корзини, пакля, пластикові бутлі (порожні), меблі (плетені) тощо (див. 4.1.).

6. Особливості договору перевезення вантажу залізницею

Згідно ч. 1 ст. 908 ЦКУ “Загальні положення про перевезення” - Перевезення вантажу, ... здійснюється за договором перевезення. Ця норма передбачає, що підставою для здійснення перевезення вантажу, ... є укладення договору перевезення, що повинен бути засвідчений відповідним письмовим документом (див. ч. 2-3 ст. 909 ЦКУ).

В залізничному транспорті такі документи мають свою назву:

Перевізні документи - накладна та інші залізничні документи на вантаж (див. ч. 9 ст. 6 Статуту ЗУ).

Накладна - основний перевізний документ встановленої форми, оформлений відповідно до Статуту ЗУ та Правил перевезення вантажів і наданий залізниці відправником разом з вантажем.

Накладна є обов'язковою двосторонньою письмовою формою угоди на перевезення вантажу, яка укладається між відправником та залізницею на користь третьої особи - одержувача.

Накладна одночасно є договором застави вантажу для забезпечення гарантії внесення належної провізної плати та інших платежів за перевезення.

Накладна супроводжує вантаж на всьому шляху перевезення до станції призначення, де видається одержувачу разом з вантажем (див. ч. 8 ст. 6 Статуту ЗУ).

В накладній зазначено:

1. Відомості про вантажовідправника (найменування та поштова адреса).
2. Відомості про одержувача (код та адреса).
3. Відомості про вантаж (маса, вантаж, кількість місць, вартість).
4. Швидкість вантажу (вантажна або велика) - ст. 26 Статуту ЗУ.

Перевізні документи

1. Вантажна квитанція про прийом до перевезення вантажу (за юридичним значенням - розписка).
2. Дорожня відомість, що повторює відомості, які містяться в накладній.
3. Електронна копія комплексу перевізних документів.
4. Документи, які необхідні для виконання санітарних, митних та інших адміністративних правил.
5. Сертифікат на продукцію, що відвантажують.

Згідно ст. 22 Статуту ЗУ - За договором залізничного перевезення вантажу залізниця зобов'язується доставити ввірений їй *вантажовідправником* вантаж у пункт призначення в *зазначений термін* і видати його одержувачу, а відправник зобов'язується сплатити за перевезення встановлену плату. Порівнюємо з ч. 1 ст. 909 ЦКУ “За договором перевезення вантажу ...”.

Сторони договору перевезення вантажу Залізничним транспортом

1. Залізниця.
2. Вантажовідправник.
3. Вантажоодержувач (факультативна ?).

Для забезпечення виконання договірних зобов'язань здійснюється перспективне та поточне планування перевезень, на основі яких розробляється місячне планування перевезень вантажів залізничними відправленнями за замовленнями відправників (див. ст. 18 Статуту ЗУ).

Вантажовідправники зобов'язані подавати замовлення залізниці відправлення не пізніше ніж за 12 днів до початку наступного місяця у 3-х примірниках.

Згідно ст. 21 Статуту ЗУ залізниця без додаткової плати має право здійснювати певні операції.

Але за виконання додаткової операції (завантаження, розвантаження) необхідно сплачувати за іншими договорами (див. ч. 2 ст. 22 Статуту ЗУ).

7. Особливості договору перевезення пасажирів залізничним транспортом

Згідно ст. 910 ЦКУ “Договір перевезення пасажирів та багажу”, - укладення договору перевезення пасажирів підтверджується видачею відповідного квитка, форми яких встановлюються відповідно до транспортних Кодексів (Статутів). На Залізничному транспорті згідно Наказу Мінінфраструктури “Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України” № 297 від 28.07.1998 р. такою формою квитка є:

Проїзний документ - документ встановленого зразка, який посвідчує право пасажирів на проїзд Залізничним транспортом та є договором на перевезення, оформляється на відповідному бланку проїзного документа чи може бути сформований в електронному вигляді.

Складова вартості проїзного документа

1. Плацкарта - частина вартості проїзду, змінювана залежно від категорії вагона, поїзда, що компенсує витрати на підготовку в рейс та обслуговування вагона.
2. Квиток - частина вартості проїзду, змінювана залежно від категорії вагона та поїзда, що компенсує витрати на переміщення вагона.
3. Збір.
- 3.1. Страховий (Страховий платіж).
- 3.2. Комісійний (кошти, сплачені за послугу, пов'язану з оформленням, поверненням, переоформленням проїзних документів).
- 3.3. На ПДВ.
4. Може включатись за бажанням пасажирів плата за користування комплектом постільних речей та за чай.

Згідно п. 1.7. Наказу Мінінфраструктури "Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України", **Електронний проїзний (перевізний) документ** - документ, сформований автоматизованою системою в електронно-цифровій формі, який використовується для підтвердження договору на перевезення пасажирів.

Види проїзних документів

1. Повні.
2. Пільгові.
3. Безплатні.
4. Дитячі.
5. Групові.
6. Службові.
7. Із відкладеним друком (замовлений документ, вартість якого сплачено через мережу Інтернет).
8. Не використаний частково (перервана поїздка).

В приміських та місцевих поїздах без нумерації місць проїзним документом є квиток на одного або кількох пасажирів (до 9).

8. Правовий статус пасажирів

Правове регулювання статусу пасажирів Залізничного транспорту здійснюється за допомогою правових норм, що містяться в наступних нормативно-правових актах:

1. Ст. 911 ЦКУ - "Права пасажирів".
2. Постанова КМУ "Про порядок обслуговування громадян залізничним транспортом" № 252 від 19.03.1997 р. Ст. 33, 59, 60-62, 67, 75.
3. Наказ Мінінфраструктури "Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України" № 1196 від 27.12.2006 р. - 2.1.2.; 2.2.1.; 2.2.2.; 2.2.8.; 2.2.14.; 2.3.1.; 2.3.3.; 2.20.; 3.1.

Відповідальність залізниці за договором перевезення пасажирів і вантажу

1. Згідно ст. 920 - 928 ЦКУ - перевізник несе відповідальність за зобов'язаннями, що випливають з договору перевезення.

2. Згідно ст. 314 ГКУ - перевізник несе відповідальність за втрату, нестачу, пошкодження вантажу.
3. Згідно ст. 13 Закону України “Про транспорт” - відповідальність підприємств транспорту.
4. Згідно ст. 23 Закону України “Про Залізничний транспорт” - перевізник несе відповідальність за порушення договірних зобов’язань під час перевезень.
5. Згідно Статуту ЗУ:
 - ст. 106 - За незабезпечення залізницею подачі вагонів і контейнерів для виконання плану перевезень.
 - ст. 110 - За збереження вантажу від часу його прийняття для перевезення і до моменту видачі одержувачу.
 - ст. 113 - За незбереження (втрату, нестачу, псування і пошкодження) прийнятого для збереження вантажу.
 - ст. 114 - За фактичні збитки, що виникли з їх вини під час перевезення вантажу.
 - ст. 116 - За несвоєчасну доставку вантажів і порожніх вагонів, що належать підприємству, установі та організації.
 - ст. 123 - За подачу залізницею під навантаження неочищеного рухомого складу.
 - ст. 126 - У разі самовільного використання залізницею вагонів (контейнерів), що належать підприємству, установі та організації.
 - ст. 127 - За втрату, недостачу, псування або пошкодження прийнятого до перевезення багажу, вантажобагажу.
 - ст. 128 - Повернення вартості невикористаних квитків.